

Briselē, 28.9.2020.
COM(2020) 581 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI UN EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI**

Muitas savienības pāreja uz nākamo līmeni: rīcības plāns

I. Ievads

ES muitas savienībā ES dalībvalstu muitas dienesti ir atbildīgi par dažādu kontroļu veikšanu pirms preču nonākšanas brīvā aprītē ES muitas teritorijā, un šo kontroļu mērķis ir aizsargāt gan ES ieņēmumus, gan arī ES iedzīvotāju drošību un drošumu, veselību un labklājību un ES uzņēmumus.

Pēdējos gados ir kļuvis skaidrs, ka dalībvalstu muitas dienesti saskaras ar grūtībām, veicot savus dažādos uzdevumus. Lai gan 2016. gadā tika veikta ievērojama ES muitas tiesību aktu modernizācija, ir pierādījumi, ka pastāv tādas problēmas kā preču vērtības pazemināšana, lai izvairītos no muitas nodokļiem un PVN¹, un neatļautu vai nedrošu preču kontrabanda. Tāpat pastāv bažas par nelīdzsvarotību starp dalībvalstīm muitas kontroles ziņā un par preču novirzīšanu uz vājākajiem ievešanas un izvešanas punktiem ES muitas teritorijā, lai izvairītos no pārkāpumu atklāšanas. Strauji mainīgā pasaule ar digitālās pārveides paātrināšanos un tādiem jauniem uzņēmējdarbības modeļiem kā e-komercija ir vairojusi problēmas, ar ko muita saskaras, īstenojot un izpildot ES importa un eksporta tiesību aktus. Tajā pašā laikā muitai ir vienmēr jācenšas nodrošināt, ka likumīga tirdzniecība var gūt labumu no atvieglojumiem, jo starptautiskā tirdzniecība ir ļoti svarīga nozare ES veiksmes kontekstā. Turklāt intensīvā sagatavošanās, kas bija vajadzīga saistībā ar Apvienotās Karalistes aiziešanu no ES muitas savienības pārejas perioda beigās, ir ievērojami palielinājusi ES muitas dienestu darba slodzi. Šajos apstākļos pastāv ievērojami riski saistībā ar zaudētiem ieņēmumiem ES budžetā, apdraudējumu ES iedzīvotāju drošībai un aizsardzībai un pārmērīgu apgrūtinājumu likumīgai tirdzniecībai, ja nekas netiks darīts, lai stiprinātu valstu muitas dienestu darbību visā ES.

To apzinoties, Eiropas Komisijas priekšsēdētāja Urzula fon der Leiena savās politikas pamatnostādnēs nākamajai Eiropas Komisijai, kas tika publicētas 2019. gada 16. jūlijā², norādīja, ka “[i]r pienācis laiks muitas savienību virzīt uz nākamo līmeni, to apgādājot ar stingrāku satvaru, kas ļaus labāk aizsargāt pilsoņus un vienoto tirgu”. Viņa minēja, ka Komisija piedāvās “pasākumu paketi integrētai Eiropas pieejai, kas nepieciešama, lai stiprinātu muitas riska pārvaldību un atbalstītu efektīvu kontroli, ko veic dalībvalstis”.

Šajā paziņojumā ir izklāstīts rīcības plāns, lai priekšsēdētājas fon der Leienas politikas pamatnostādnes pārvērstu jūtamajos ieguvumos Eiropas iedzīvotājiem, uzņēmumiem un sabiedrībai.

Covid-19 pandēmijas ievērojamās ietekmes rezultātā svarīgāk nekā jebkad agrāk ir nodrošināt viedu ES muitas savienības pārvaldību. Komisijas muitas dienesti ātri reaģēja uz krīzi, pieņemot tiesību aktus, izdodot vadlīnijas un aktīvi atbalstot dalībvalstis un uzņēmumus, jo īpaši tāpēc, lai nodrošinātu elastību attiecībā uz muitas parādsaistībām, veicinātu ātru medicīniskā aprīkojuma / aizsargaprīkojuma muietošanu un novērstu viltota vai nedroša aprīkojuma nonākšanu ES. Šo dienestu paveiktajam būtu jāatvieglo muitas darbība, ja sekos atkārtots Covid-19 gadījumu uzliesmojums. Tomēr krīze ir skaidri parādījusi, ka pašlaik ir svarīgi izpētīt visus veidus, kā nodrošināt to, ka muitas

¹ Piemēram, aprēķinātais potenciālais muitas nodokļu un PVN zaudējumu apmērs saistībā ar tādu tekstilizstrādājumu un apavu vērtības pazemināšanu, kurus importē no Ķīnas uz vienu dalībvalsti, laikposmā no 2013. līdz 2016. gadam bija gandrīz 5,2 miljardi EUR. Sk. Eiropas Revīzijas palātas īpašo ziņojumu Nr. 19/2017 “Ievešanas procedūras: trūkumi tiesiskajā regulējumā un neefektīva īstenošana ietekmē ES finanšu intereses”.

² https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/political-guidelines-next-commission_en.pdf.

savienība un dalībvalstu muitas dienesti darbojas maksimāli efektīvi, saglabā elastīgumu un noturību krīzes laikā un spēj labāk paredzēt problēmas. Tas jo īpaši uzsver jauno nepieciešamību nodrošināt datu un datu analīzes plašāku pieejamību un izmantošanu muitas vajadzībām, kā arī attīstīt atbilstošu prognozēšanas un kopējas krīzes pārvaldības instrumentu kopumu.

Lai īstenotu dažas no piedāvātajām darbībām, dalībvalstīm būs jāpiešķir atbilstoši resursi valsts līmenī, kā arī būs jāatbalsta ES līmeņa finansējums, kas paredzēts jau ierosinātajai jaunajai ES muitas programmai un jaunajam finanšu instrumentam attiecībā uz muitas iekārtām. ES finansējuma gadījumā attiecīgās summas ir pieticīgas³, bet potenciāls ir ievērojams, jo muitas nodokļi vien veido 14 % no kopējiem ES budžeta ieņēmumiem (neņemot vērā domino efektu uz dalībvalstu PVN ieņēmumiem). Aptuveni 85 % no jaunajai ES muitas programmai ierosinātā finansējuma tiks izmantoti muitas elektronisko sistēmu darbībai, uzturēšanai un tālākai izstrādei; šīs sistēmas nodrošina vienotu un saskaņotu struktūru muitas savienības netraucētai darbībai un vienotā tirgus un ES iedzīvotāju aizsardzībai.

II. Konteksts

ES muitas savienība nozīmē to, ka ES dalībvalstis piemēro kopēju muitas nodokļu sistēmu preču importam no valstīm ārpus ES muitas teritorijas un ka uz robežām starp ES dalībvalstīm nepiemēro muitas nodokļus un neveic muitas kontroli. ES ir Pasaules Tirdzniecības organizācijas dalībniece, tai ir kopēja tirdzniecības politika un tā rīkojas kā viens tirdzniecības bloks, izstrādājot starptautiskus tirdzniecības nolīgumus. Dalībvalstu muitas dienesti uzrauga visas preces, ko ieved ES muitas teritorijā vai izved no tās, neatkarīgi no izmantotā ieviešanas/izvešanas veida.

Modernizēts muitas noteikumu un procedūru tiesiskais regulējums pastāv kopš 2016. gada, savukārt tādu elektronisko sistēmu jaunināšana un izstrāde, kuru mērķis ir padarīt muitas savienību par modernu, starpsavienotu un pilnībā bezpapīru vidi, visā ES būtu jāpabeidz, vēlākais, līdz 2025. gada beigām.

Muitas dienestiem mūsdienās ir ļoti daudz dažādu uzraudzības un kontroles pienākumu attiecībā uz precēm, kas importētas ES muitas teritorijā. Tie ne vien iekasē muitas nodokļus un PVN, un (attiecīgā gadījumā) akcīzes nodokļus par importētajām precēm, bet arī pārbauda šīs preces daudzos nefinansiālos nolūkos, lai pārliecinātos, ka tās atbilst ES produktu atbilstības⁴ prasībām, pārtikas, veselības un vides standartiem un noteikumiem, kā arī daudziem citiem noteikumiem.

Muitas dienesti pārbauda arī importēto preču atbilstību intelektuālā īpašumu tiesību aizsardzības noteikumiem, kontrolē narkotisko vielu prekursoru importu, lai novērstu to nelikumīgu novirzīšanu narkotiku ražošanai, kontrolē kultūras priekšmetu tirdzniecību, savvaļas dzīvnieku un augu tirdzniecību un atkritumu sūtījumus, lai novērstu to nelikumīgu importu un eksportu, kā arī nodrošina, lai tiktu izpildīti noteikumi par nelikumīgām naudas plūsmām, kas ienāk ES vai pamet to, ES nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas novēršanas tiesību aktu ietvaros. Muitas dienesti sadarbojas ar tiesībaizsardzības iestādēm un par robežu un iekšējo drošību atbildīgajām iestādēm un aģentūrām

³ Ierosinātā summa ir mazāka par 1 miljardu EUR un ir sadalīta uz 7 gadiem.

⁴ Produktu atbilstība attiecas ne tikai uz atbilstību produktu harmonizācijas tiesību aktiem, bet arī uz citām prasībām, piemēram, produktu drošību un pieejamību personām ar invaliditāti.

cīņā pret krāpšanu, terorismu un organizēto noziedzību. Turklāt tie ir atbildīgi par to, lai tiktu pārvaldīti un izpildīti preferenciālas tirdzniecības nolīgumi starp ES un citām valstīm, kuru skaits arvien palielinās.

Tā kā ES iekšējais tirgus izveidoja zonu bez iekšējām robežām preču kustībai, tagad svarīgāk nekā jebkad agrāk ir nodrošināt arī noteikumu vienotu piemērošanu uz ārējām robežām attiecībā uz precēm, kas pēc robežu šķērsošanas var nonākt brīvā apritē muitas teritorijā. Muitai šīs kontroles ir jālīdzsvaro ar starptautiskās tirdzniecības atvieglojumiem un globālo piegādes ķēžu veicināšanu: eksports uz pārējām pasaules valstīm pēdējās desmitgadēs ir kļuvis par arvien nozīmīgāku darījumdarbības avotu Eiropas uzņēmumiem un darbavietu avotu Eiropas iedzīvotājiem⁵, savukārt 80 % ES importa nodrošina izejvielas ES ražošanas aktivitātēm. Jauni tiesību akti par ES mēroga darbību jomās, kas nav muitas politika, nereti rada jaunus pienākumus muitai, un tā tas droši vien turpināsies. Piemēram, muita jau saskaras ar lūgumiem vākt datus un dalīties ar tiem ar citām iestādēm. Katru reizi, kad muitai tiek uzlikti jauni pienākumi, ir jāizstrādā un jāpārvalda jauna elektroniskā sistēma, un tas ir saistīts ar papildu cilvēkresursiem un finansiālajām izmaksām Komisijai un dalībvalstu muitas dienestiem.

Ņemot to vērā, Komisija 2018. gadā sāka projektu ar mērķi palīdzēt politikas veidotājiem nodrošināt, ka ES muita saglabā savu efektivitāti ilgtermiņā. Šis novatoriskais nākotnes plānošanas projekts “Muitas nākotne ES 2040. gadā”⁶ (*The Future of Customs in the EU 2040*) darbojās, lai galvenajām ieinteresētajām personām radītu kopīgu un stratēģisku izpratni par veidiem, kā risināt muitas pašreizējās un nākotnes problēmas, un lai radītu redzējumu, kādai ir jābūt ES muitai 2040. gadā.

Šā nākotnes plānošanas uzdevuma rezultātā tika radīta ES muitas savienības nākotnes aina, kurā muitas dienesti sadarbojas pilnīgi integrētā veidā, lai:

- aizsargātu sabiedrību, vidi un ES ekonomiku, efektīvi atbalstot likumīgu tirdzniecību un veicot piegādes ķēžu viedu, uz risku balstītu uzraudzību;
- rīkotos proaktīvi, bez sarežģījumiem sadarbotos ar ieinteresētajām personām, uzņemtos inovāciju un ilgtspējas saistības un būtu paraugs muitas darbībai visā pasaulē;
- tiktu uzskatīts, ka tie darbojas vienoti.

Lai īstenotu šo redzējumu, dalībnieki uzsvēra, ka ir svarīgi šādi pasākumi: vairāk datizraces darbību un labāka datu avotu izmantošana; vairāk sadarbības starp muitas un citām robežu informācijas sistēmām; spēcīgāka muitas savienības pārvaldība; labāka muitas ierēdņu apmācības sistēma; uzlabota sadarbība starp ES un citām valstīm divpusējā un daudzpusējā līmenī.

III. Turpmākā rīcība

Atbilstoši Komisijas labāka regulējuma centieniem nākotnes plānošanas projekts Komisijai bija vērtīgs gan tādēļ, ka tā rezultātā tika izveidots ES muitas nākotnes redzējums, gan arī kā pasākums, kas ļāva pastiprināt nozīmīgas saites ar plašo ieinteresēto personu kopienu. Tagad Komisija ierosina vairākus darbību kopumus, kas būtu jāīsteno tās pilnvaru periodā ar mērķi virzīt muitas savienību uz

⁵ Kopš 2000. gada eksports ārpus ES ir pieaudzis vidēji par 6 % gadā vērtības izteiksmē un par 3 % tonnāžas izteiksmē. Uz trešām valstīm eksportēto vienību skaits kopš 2010. gada ik gadu ir pieaudzis par 12 %.

⁶ <https://blogs.ec.europa.eu/eupolicylab/?s=future+of+customs>

nākamo līmeni, lai ņemtu vērā nākotnes plānošanas projekta rezultātus, t. i., konsultācijas ar ES dalībvalstīm un ieinteresētajām personām⁷, un nepieciešamību izdarīt secinājumus attiecībā uz muitu nesenās Covid-19 pandēmijas kontekstā. Lai īstenotu redzējumu, kas tika radīts nākotnes plānošanas projektā, pirmajā posmā darbībās jo īpaši tiek pievērsta uzmanība tam, lai nodrošinātu datu un datu analīzes plašāku pieejamību un izmantošanu muitas nolūkiem un veiktu viedu, uz risku balstītu piegādes ķēžu uzraudzību. Darbības ir sagrupētas četrās kategorijās:

a) riska pārvaldība ir ļoti svarīga muitas kontroles kontekstā, ņemot vērā ievērojamo preču apjomu, kuru ievieš muitas teritorijā un izved no tās, un kuru muitas dienesti nevar vienmēr pārbaudīt pa individuālām vienībām, kā arī ņemot vērā nepieciešamību atvieglot likumīgu tirdzniecību. Muitas dienesti jau pašlaik veic riska pārvaldību, balstoties uz ES mēroga kopēju riska pārvaldības sistēmu, ko veido kopēji riska kritēriji⁸ un standarti, pasākumi riska informācijas apmaiņai un elektroniska riska analīze. Centrālais princips aptver divu pakāpju aizsardzības stratēģiju: i) iepriekšēja novērtēšana un ii) kontroļu veikšana, kad un kur nepieciešams pirms vai pēc preču izlaišanas ES muitas teritorijā. Tomēr pastāv bažas, ka riska pārvaldības sistēma netiek īstenota vienādi visās dalībvalstīs. Turklāt dalībvalstu riska novērtēšanas sistēmās var nebūt svarīgas informācijas vai nu tāpēc, ka šāda informācija nav ievākta vai dalībvalstis nav ar to dalījušās, vai arī dalībvalstīm nav Savienības mērogā salīdzināmu datu, kas tām ļautu interpretēt savus valsts datus. Datu analīze ES līmenī ir nepieciešama, lai veicinātu no visiem avotiem iegūtu datu labāku un plašāku izmantošanu, tostarp starptautiskās muitas sadarbības kontekstā, un lai sekmētu riska pārvaldības, muitas kontroles un krāpšanas novēršanas darbību sasaisti;

b) e-komercijas pārvaldība. E-komercija ir vēlama, ņemot vērā tās sniegtos ieguvumus uzņēmumiem, jo īpaši MVU, un patērētājiem, un tās veicināšana ir digitālā vienotā tirgus stratēģijas stūrakmens. Tomēr nodokļu un muitas dienestiem ir ļoti grūti nodrošināt, lai nodokļu un muitas noteikumiem atbilstu tiešsaistē nopirktas preces. Muitas dienestiem ir papildu pienākums pārbaudīt preču atbilstību dažādos nefinansiālos nolūkos, kas jau aprakstīti iepriekš, tostarp saistībā ar ES drošību, aizsardzību, intelektuālā īpašuma tiesībām un citiem standartiem. E-komercijas PVN pakete⁹, kas tika pieņemta 2017. gada 5. decembrī un kas ir jāīsteno no 2021. gada 1. jūlija, ir vērsta uz to, lai apkarotu ar PVN saistītu krāpšanu un nodrošinātu vienlīdzīgus konkurences apstākļus ES uzņēmumiem, vienlaikus atvieglojot pārrobežu tirdzniecību. Muitas tiesību akti un IT sistēmas tiek pielāgotas šo jauno PVN noteikumu īstenošanai. Jauni ziņošanas pienākumi pasta dienestiem no 2021. gada 15. marta palīdzēs nodrošināt e-komercijas importa drošumu un drošību. Tomēr ir nepieciešamas papildu darbības, tostarp starptautiska sadarbība, lai nodrošinātu, ka muita var rezultatīvi kontrolēt šādu importu;

c) noteikumu ievērošanas veicināšana. Noteikumu ievērošanas stiprināšana un veicināšana ir ļoti svarīga, lai muitas resursi varētu pievērst vairāk uzmanības aizdomīgiem preču pārvietošanas gadījumiem. Sistēma, kas sniedz priekšrocības tirgotājiem ar atzītā komersanta statusu apmaiņā pret viņu atbilstību kritērijiem, kuri noteikti ES muitas tiesību aktos, jau

⁷ <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12305-Action-Plan-on-the-Customs-Union>.

⁸ Pieejami tikai riska pārvaldības ekspertiem dalībvalstīs.

⁹ https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/vat/modernising-vat-cross-border-ecommerce_en.

pastāv un tiek plaši izmantota, bet tā ir labāk jāpārvalda, lai novērstu ļaunprātīgu izmantošanu. Vienlaikus ir jāturpina atbalstīt zema riska tirgotājus, kuri ievēro noteikumus, jo īpaši nodrošinot, ka tiesību aktos muitas jomā noteiktie muitas vienkāršoējumi tik tiešām darbojas praksē. Vēl viens būtisks noteikumu ievērošanas elements ir tas, lai tiktu turpināta sadarbības ar starptautiskajiem partneriem attīstīšana divpusējā un daudzpusējā līmenī, vienlaikus uzraugot, kā tiek īstenoti esošie ES preferenciālas tirdzniecības nolīgumi ar trešām valstīm un kā tiek izpildīti tajos izklāstītie noteikumi;

d) muitas dienesti, kas darbojas vienoti. Lai gan dalībvalstis jau sadarbojas daudzās jomās, ir nepieciešama plašāka un operatīvāka muitas dienestu sadarbība, kas balstīta uz konkrētiem tematiem vai ģeogrāfisko novietojumu, lai panāktu muitas galveno prioritāšu īstenošanu. Sadarbība starp muitas dienestiem un citām valsts iestādēm arī ir jāuzlabo, un ES ir jārīkojas vienoti muitas jautājumos starptautiskā līmenī. Ir jārisina jautājums par nelīdzsvarotību starp dalībvalstīm muitas kontroles ziņā, jo īpaši nodrošinot, ka visām dalībvalstīm ir pietiekami, apmācīti cilvēkresursi un modernas, uzticamas muitas kontroles iekārtas. Ir jānodrošina arī uz ārējām robežām veiktās kontroles rezultātu ekvivalence, precīzi mērot muitas aktivitāšu un uzdevumu rezultātus. Ļoti svarīgi ir risināt būtiskos jautājumus, piemēram, kā rīkoties tādas krīzes gadījumā kā nesenā Covid-19 pandēmija; kā pārvaldīt muitas elektronisko sistēmu izmaksas; kā nodrošināt, ka muitas instrumenti, apmācība, metodes un organizatoriskās struktūras ir atbilstīgas un piemērotas; kā nodrošināt sabiedrības informētību un izpratni par muitas lomu un piesaistīt talantīgus un motivētus cilvēkus darbam muitā.

Nākamajā nodaļā Komisija sniedz informāciju par vairākām darbībām atbilstīgi šīm četrām galvenajām kategorijām. Dažu darbību gadījumā sagatavošanas darbs jau ir uzsākts, taču tās noteikti ir jāpiemin, jo tām ir liela nozīme plānā saistībā ar muitas savienības virzību uz nākamo līmeni. Komisija ar savu tehniskā atbalsta programmu starpniecību atbalstīs šo darbību īstenošanu, lai virzītu muitas savienību uz nākamo līmeni. Tālāk uzskaitītās darbības neizslēdz iespēju, ka muitai būs jāīsteno papildu ES politikas pasākumi uz ES robežām atkarībā no cilvēkresursu un finanšu resursu pieejamības, ņemot vērā politikas un IT ietekmes novērtējumu un atbilstīgu plānošanu.

IV. Darbības

a) Iedarbīgāka muitas risku pārvaldība, lai varētu veikt produktīvāku kontroli

1) ES kopējās analītiskās spējas

No diskusijām par muitas kontroli ir kļuvis skaidrs, ka muitas dienestiem dažādu muitas darbību kontekstā būtu ļoti noderīgi, ja to rīcībā būtu vairāk datu un datu analīzes. Labāka datu analīze palīdzētu riska pārvaldības, muitas un pēcmuitas, kā arī krāpšanas novēršanas darbībās. Ilgākā termiņā tendenču un modeļu novērošana, izmantojot datu analīzi, varētu, piemēram, palīdzēt Komisijai un muitas dienestiem konstatēt trūkumus un neaizsargātību un pieņemt labāk apzinātus politikas lēmumus.

Dažādās ES un dalībvalstu datubāzēs un datu platformās ir ļoti daudz datu, kas jau zināmā mērā tiek izmantoti riska pārvaldības nolūkos, un vairāk datu kļūst pieejami darbam ES līmenī, jo sāk darboties jaunas un uzlabotas Savienības Muitas kodeksa (SMK) elektroniskās sistēmas. Taču nekad nav veikta

visu šo datu atbilstoša savstarpēja sasaistīšana vai pilnīga izmantošana, un muitas dienestiem un Komisijai ir vajadzīga labāka piekļuve šiem datiem, tostarp krāpšanas apkarošanas nolūkā.

Tāpēc Komisija ierosina uzsākt ES kopējo analītikas spēju (*EU Joint Analytics Capabilities, JAC*) iniciatīvu savu dienestu ietvaros, lai veicinātu datu vākšanu un no muitas un citiem avotiem iegūtu datu labāku izmantošanu, kā arī nodrošinātu rīkus labākai datu apmaiņai un sasaistei. Šis darbs tiks veikts ciešā sadarbībā ar dalībvalstīm, un tā rezultāti būs tām pieejami, tādējādi papildinot dalībvalstu pašu informāciju un rīkus. Datu analīze tiks darīta pieejama arī attiecībā uz krāpšanas apkarošanas un noteikumu izpildes darbībām, tostarp nolūkiem saistībā ar tradicionālo pašu resursu zaudējumu novēršanu.

Kopējās analītikas iniciatīvas sākuma punkts būs riska pārvaldības uzlabošana, un saskaņā ar esošo riska pārvaldības stratēģiju pats svarīgākais būs nodrošināt Savienības finanšu interešu labāku aizsardzību un lielāku drošību un aizsardzību ES un tās iedzīvotājiem. Rezultāti palīdzēs muitas dienestiem identificēt riskantas tirdzniecības plūsmas, tostarp krīzes situācijās. Tādējādi minētie dienesti varēs veikt mērķtiecīgāku, efektīvāku un rentablāku kontroli un optimizēt ierobežoto resursu izlietojumu, kā arī tam būtu jāatspoguļojas labākos muitas savienības darbības rādītāju rezultātos (sk. tālāk).

Šajā kontekstā darbs vispirms tiks vērsts uz ES muitas uzraudzības importa un eksporta datubāzē jau pieejamo datu izmantošanu tirdzniecības plūsmu analizēšanas nolūkā. Uzraudzības datu analīze palīdzēs arī nodrošināt pareizu un vienotu Savienības tarifu īstenošanu dalībvalstu muitas sistēmās.

Jaunā elektroniskā muitas Importa kontroles sistēma (*ICS2*), kas tiks ieviesta trijos posmos laikposmā no 2021. līdz 2024. gadam, lai noteiktu draudus drošībai un drošumam, pirms tie sasniedz ES, sniegs vairāk datu un spēju datu analītikai. Eksperimentāls darbs šo *ICS2* kopējo analītikas spēju izpēti nolūkā sāksies 2020. gadā, un Muitas politikas grupa tiks aicināta apstiprināt *ICS2* analītikas rīku 2020. gada decembrī.

Vēlāk atkarībā no resursu pieejamības Komisijas dienesti paplašinās sava datu analītikas darba tvērumu, novērtējot, vai un kā dati no papildu avotiem varētu papildināt *JAC* analīzi. Tas varētu ietvert muitas uzraudzības sistēmas datu kombinēšanu ar intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpumu datiem no viltošanas un pirātisma apkarošanas sistēmas (*COPIS*), krāpšanas apkarošanas informācijas sistēmas (*AFIS*) datu izmantošanu un jaunu datu avotu izmantošanu, ieskaitot datus, kas varētu tikt ievākti vairāku tālāk šajā paziņojumā aprakstīto darbību ietvaros (PVN maksājumu dati, tiešsaistes platformas, muitas savienības darbības rezultāti, Savienības Muitas kodeksa elektroniskās sistēmas u. c.). Laika gaitā, ja iespējams, *JAC* analīze varētu ietvert arī mākslīgo intelektu / mašīnmācīšanos.

Tiks izstrādāti analīzes rezultātiem piemēroti pārvaldības risinājumi, kā arī tiks ņemti vērā datu aizsardzības un konfidencialitātes jautājumi. Vidējā termiņā, ja nepieciešams, un veicot ietekmes novērtējumu, ES struktūra datu glabāšanai un pārvaldībai varētu tikt izstrādāta esošo struktūru vai jaunizveidotas aģentūras ietvaros (sk. arī tālāk).

Darbības 2020.–2024. gadā

- **Sākot no 2020. gada:** tiek izstrādāti rīki ES muitas uzraudzības elektroniskās sistēmas ietvaros, lai izmantotu tās visaptverošo importa un eksporta datu kopu ar mērķi konstatēt

tendences, kas ietekmē Savienības finanšu intereses. Attiecībā uz ICS2 — dalībvalstīm decembrī būtu jāapstiprina piedāvātais ICS2 analītikas rīks.

- **No 2021. gada beigām:** Komisijas dienesti izmantos uzraudzības datu analītiku, lai atbalstītu Savienības tarifu pareizu un vienotu īstenošanu.
- **Līdz 2023. gada beigām:** pēc paredzētās uzraudzības datu kopas paplašināšanas, pievienojot tai papildu datu elementus, un atkarībā no resursu pieejamības Komisijas dienesti paplašinās analītiku, lai kombinētu šīs sistēmas datus ar citu sistēmu datiem saistībā ar, piemēram, viltotu preču konfiskāciju (COPIS), krāpšanas apkarošanas informāciju (AFIS), PVN maksājumu datiem, tiešsaistes platformām, muitas savienības darbības rezultātiem un Savienības Muitas kodeksa elektronisko sistēmu datiem. Turklāt pēc ICS2 analītikas rīka izstrādes un pirmo divu (no trim) ICS2 posmu īstenošanas Komisija un dalībvalstis sāks veikt analītiku datiem, kuri pasta operatoriem, kurjerpasta piegādes pakalpojumu sniedzējiem un kravu gaisa pārvadātājiem ir jāsniedz pirms kravu iekraušanas un pirms kravu ierašanās.
- **Līdz 2024. gada beigām:** pēc pēdējā ICS2 posma īstenošanas Komisija un dalībvalstis veiks analītiku datiem, kuri jūras, autoceļu un gaisa pārvadātājiem un loģistikas pakalpojumu sniedzējiem ir jāsniedz pirms kravu iekraušanas un pirms kravu ierašanās.

2) *Pārskatītā riska pārvaldības stratēģija*

Komisija plāno pārveidot un stiprināt esošo riska pārvaldības sistēmu, lai panāktu vēl strukturētāku un labāk reaģēt spējīgu pieeju riska pārvaldības kontekstā. Riska pārvaldības darbā galvenā uzmanība tiek pievērsta drošībai, drošumam un finanšu riskiem. Komisija vēlas stiprināt sistēmu, piesaistot tai ierosinātās jaunās kopējās analītikas spējas. Papildus Komisija vēlas izstrādāt pareizu un efektīvu pārvaldību ar mērķi novērst finanšu riskus Komisijas 2018. gada lēmuma par finanšu riska kritērijiem īstenošanas kontekstā¹⁰.

Lai aizsargātu ES iekšējo tirgu un iedzīvotājus, Komisija centīsies stiprināt esošo riska pārvaldības procesu attiecībā uz dažādajiem nefinanšu riskiem, par kuru kontroli ir atbildīga muita, kā izklāstīts iepriekš. Šajā ziņā jaunie rīki reāllaika sadarbībai starp muitas dienestiem un risku konstatēšanai, kas tiks izveidoti muitas Importa kontroles elektroniskās sistēmas (ICS2) ietvaros, sniegs ievērojamu atbalstu muitas dienestiem pirmsierašanās drošības un drošības risku pārvaldībā, lai tie varētu darboties kopā reāllaikā un pievērst uzmanību riskantiem sūtījumiem, pat pirms šie sūtījumi tiek iekrauti trešās valstīs. Jāuzlabo arī procesi to risku konstatēšanai un pārvaldībai, kuri varētu rasties pēc tam, kad preces ir nonākušas ES muitas teritorijā. Visbeidzot, jaunā riska pārvaldības struktūra būs vērsta uz to jauno problēmu risināšanu, kuras izriet no arvien pieaugošā e-komercijas preču apjoma, kas nonāk ES muitas teritorijā.

Darbība 2021. gadā

- **2021. gada 2. ceturksnī:** ir jāpieņem jauna riska pārvaldības stratēģija Komisijas paziņojuma formā (lai balstītos uz kopējās analītikas darbu, attīstītu finanšu risku pārvaldību, stiprinātu nefinanšu risku pārvaldību un risinātu problēmas saistībā ar e-komercijas apjoma straujo palielināšanos).

¹⁰ C(2018) 3293 (ierobežotas pieejamības dokuments, pieejams dalībvalstu riska pārvaldības ekspertiem).

b) E-komercijas pārvaldība

3) PVN datu izmantošana muitas nolūkiem

Kā paziņots Komisijas rīcības plānā taisnīgas un vienkāršas nodokļu sistēmas izveidei, kas atbalsta ekonomikas atveseļošanas stratēģiju¹¹, Komisija vēlas izpētīt iespēju *Eurofisc* nodokļu krāpšanas apkarošanas tīkla¹² ietvaros izveidot ES nodokļu informācijas centru, kas apkalpotu ne tikai PVN administrācijas, bet arī muitas un krāpšanas apkarošanas dienestus, kā arī iespēju nodrošināt muitas dienestiem tiešu piekļuvi *Eurofisc*. Jau pašlaik pastāv zināma informācijas apmaiņa starp šiem dienestiem¹³, bet tā ir jāracionalizē un jāstrukturē, nodrošinot muitas dienestiem tiešu piekļuvi nodokļu informācijai.

Turklāt Komisija cenšas nodrošināt, ka muitas dienesti varēs balstīties arī uz jaunajiem maksājumu datu paziņošanas pienākumiem, kas no 2024. gada 1. janvāra tiks piemēroti maksājumu pakalpojumu sniedzējiem PVN nolūkos¹⁴. Šie maksājumu dati identificēs maksājumu saņēmējus un sniegs informāciju par maksājuma datumu un summu, kā arī maksājuma vai maksātāja izcelsmes dalībvalsti. Piekļuve šiem datiem palīdzētu muitai izsekot preču izcelsmei un tādējādi konstatēt jo īpaši importēto preču vērtības pazemināšanu. Šādai piekļuvei būtu arī jānodrošina lielāka sinerģija starp muitas un nodokļu iestādēm, un tas stiprinātu centienus apkarot krāpšanu.

Darbības 2020.–2024. gadā

- Muitas tiešas piekļuves izveide *Eurofisc* nodokļu informācijas centram¹⁵ **līdz 2022. gadam.**
- Sākot no **2020. gada 3. ceturkšņa**, Komisija novērtēs iespējamo kārtību, kā nodrošināt muitai piekļuvi PVN maksājumu datiem, un, balstoties uz šo novērtējumu, līdz **2024. gada 1. janvārim** ierosinās galīgo risinājumu.

4) E-komercijas dalībnieku, jo īpaši platformu, lomas un pienākumu pārskatīšana

Ar 2017. gada 5. decembrī pieņemto e-komercijas PVN paketi, kas ir jāīsteno no 2021. gada 1. jūlija, tiek atcelts esošais 10/22 EUR sliekšnis, zem kura importētās preces ir atbrīvotas no PVN. Tas nozīmē, ka no dienas, kad minētā pakete stāties spēkā, muitai būs jāiekasē PVN visām precēm, kad tās tiks ievestas ES, ja vien pārdevējs jau nebūs iekasējis PVN iegādes laikā importa vienas pieturvietas (*Import One-Stop Shop*, *IOSS*) sistēmas ietvaros. No tā paša datuma tiešsaistes tirdzniecības vietām (“platformām”) arī būs pienākums glabāt noteiktu informāciju PVN nolūkiem un sniegt to nodokļu iestādei pēc pieprasījuma.

Balstoties uz šīm nodokļu deklarēšanas prasībām, Komisija pētīs iespēju piemērot platformām muitas ziņošanas prasības, lai risinātu ar e-komerciju saistītās problēmas. Lai gan platformas parasti nav

¹¹ COM(2020) 312, 15.7.2020

¹² *Eurofisc* ir tīkls ātrai informācijas apmaiņai starp dalībvalstīm, mērķa informācijas par pārrobežu nodokļu krāpšanas apstrādei un analīzei un turpmāko darbību koordinēšanai.

¹³ Šī informācijas apmaiņa ir notikusi, piem., izmantojot Eiropas daudznozaru platformu pret noziedzības draudiem (*EMPACT*). Šīs sistēmas ietvaros ir notikusi praktiska, operatīva sadarbība starp ES nodokļu administrācijām (piesaistot *Eurofisc*), muitas administrācijām, kā arī Eiropolu un *OLAF* PVN krāpšanas atklāšanas un novēršanas jomā.

¹⁴ Padomes Direktīva (ES) 2020/284 (2020. gada 18. februāris) (OV L 62, 2.3.2020., 7. lpp.) un Padomes Regula (ES) 2020/283 (2020. gada 18. februāris) (OV L 62, 2.3.2020., 1. lpp.).

¹⁵ Sk. 9. darbību Rīcības plānā taisnīgas un vienkāršas nodokļu sistēmas izveidei, kas atbalsta ekonomikas atveseļošanas stratēģiju (10. zemsvītras piezīme iepriekš tekstā).

iesaistītas tiešsaistē nopirkto preču muitošana, to rīcībā ir dati, ar kuriem tās varētu dalīties; šie dati parāda pārdošanas ķēdes no sākotnējā pārdevēja caur darījumu vērtību līdz galapircējam. Šie dati papildinātu informāciju, ko sniedz muitas deklarācijas, un varētu uzlabot muitas un nodokļu iestāžu rīcību cīņā pret krāpnieciskām darbībām, piemēram, preču vērtības pazemināšanu, nepareiziem preču aprakstiem, viltotām izcelsmes deklarācijām, PVN un muitas nodokļu krāpšanu, kā arī palīdzēt iestādēm novērst vairākus nefinanšu riskus. Platformu sniegtie dati dotu labumu arī tirdzniecībai, tie ļautu identificēt zema riska sūtījumus zem muitas nodokļu atbrīvojuma sliekšņa vai tādus, kuru PVN jau samaksāts IOSS sistēmas ietvaros; šādi sūtījumi varētu tikt ātrāk izlaisti. Komisija pētīs arī e-komercijas ietekmi uz muitas nodokļu iekasēšanu un vienlīdzīgiem konkurences apstākļiem ES operatoriem. Tas ietvers arī izpēti par muitas nodokļu iekasēšanas kārtību, kas varētu būt līdzīga jaunajai PVN iekasēšanas pieejai.

Darbības 2021.–2023. gadā

- Pēc izmēģinājuma pārbaudēm un atkarībā no ietekmes novērtējuma rezultātiem — juridiski grozījumi SMK paketē, lai uzliktu platformām muitas ziņošanas pienākumus: **2023. gada 1. ceturksnis.**
- Analīze par e-komercijas ietekmi uz muitas nodokļu iekasēšanu un vienlīdzīgiem konkurences apstākļiem ES operatoriem: tiks sākota **2021. gadā.**

c) Noteikumu ievērošanas uzlabošana un veicināšana

5) *Atzītā komersanta programmas stiprināšana*

ES atzītā komersanta (AEO) programmas, kas pastāv kopš 2008. gada, mērķis ir uzlabot starptautisko piegādes ķēžu drošību, vienlaikus atvieglojot likumīgu tirdzniecību. Programma ļauj tirgotājiem izmantot virkni vienkāršojumu muitas formalitātēs, ja viņi īsteno pastiprinātus pasākumus, lai ievērotu noteikumus, un sadarbojas ar muitas iestādēm. Komisija ir izstrādājusi visaptverošu stratēģiju un metodiku, lai uzlabotu programmas īstenošanu, tostarp stiprinot saikni ar muitas risku pārvaldību un vairojot tirgotāju izpratni par programmu.

Atkarībā no rezultātiem, kas tiks gūti faktu izpētes apmeklējumos dalībvalstīs, Komisija apsvērs iespēju ieviest tiesību aktus, kas uzliks precīzākus pienākumus dalībvalstīm uzraudzīt atzītos komersantus, lai pārliecinātos, ka tie pastāvīgi atbilst AEO kritērijam. Komisija atjauninās AEO vadlīnijas, kas izstrādātas, lai palīdzētu dalībvalstīm un uzņēmējiem piemērot AEO programmu.

Darbības 2021. gadā

- Tiesību akta priekšlikums, lai noteiktu precīzākus uzraudzības pienākumus (ja nepieciešams): **2021. gada 2./3. ceturksnis.**
- AEO vadlīniju atjaunināšana: **2021. gada 2./3. ceturksnis.**

6) *ES vienloga sistēmas vides muitas jomā izstrāde un darbības sākšana*

Komisija izstrādā ES vienloga sistēmas vides muitas jomā priekšlikumu, kas sniegtu gan stingrākas kontroles iespējas, gan arī atviegлотu tirdzniecību.

Uzņēmumi gūtu labumu no iespējas nokārtot visas robežu formalitātes muitas un citos nolūkos (piem., saistībā ar veselības, vides, produktu un pārtikas drošuma un drošības noteikumiem) ar vienu elektronisku darbību, un importa/eksporta preču mutošana būtu ātrāka. Valdību aģentūrām šis pasākums ļautu sadarbīgi apstrādāt informāciju un dalīties ar to, kā arī labāk novērtēt riskus. Līdzīgs izmēģinājuma projekts, kurā piedalās muitas dienesti un attiecīgās iestādes, kas atbildīgas par lauksaimniecības pārtikas ķēdi, kokmateriālu importu un fitosanitārajām formalitātēm, jau darbojas deviņās dalībvalstīs¹⁶.

Darbība 2020. gadā

- Tiesību akta priekšlikums par vienloga sistēmas vidi muitas jomā: līdz **2020. gada 4. ceturksnim**.

7) *Savienības Muitas kodeksa izvērtēšana*

Modernizēts muitas noteikumu un procedūru tiesiskais regulējums pastāv kopš 2016. gada — Savienības Muitas kodeksa (SMK) formā. Vairāk nekā puse no SMK 17 elektroniskajām sistēmām, kas izveidotas, lai padarītu muitas savienību par modernu, pilnībā bezpapīru vidi, jau darbojas, un atlikušās sistēmas tiks pabeigtas, vēlākais, līdz 2025. gada beigām. Līdz 2021. gada beigām Komisija pabeigs starpposma novērtējumu, lai konstatētu, vai SMK un līdz tam laikam pabeigtās elektroniskās sistēmas vēl arvien atbilst to mērķim, paturot prātā mērķi nodrošināt modernizētus, racionalizētus un vienkāršotus procesus, kas palīdzētu uzņēmējiem, kuri ievēro noteikumus, un muitas dienestiem. Novērtēšana palīdzēs izlemt, vai būtu jāpārskata Muitas kodekss un tā īstenošanas un deleģētie akti. Īpaša uzmanība tiks pievērsta tam, vai Muitas kodekss ir pietiekami elastīgs, lai nodrošinātu muitas formalitāšu pārvaldību krīzes situācijās, piemēram, Covid-19 pandēmijas laikā, kā arī attiecībā uz jauniem darījumdarbības modeļiem, piemēram, e-komerciju.

Darbība 2021. gadā

- Savienības Muitas kodeksa starpposma novērtējums: **2021. gada 4. ceturksnis**.

8) *Kopēja muitas sankciju sistēma*

Lai gan tiesību akti muitas jomā ir harmonizēti, to izpilde atšķiras, jo tas ir dalībvalstu valsts iestāžu uzdevums. Kopējas pārkāpumu un sankciju sistēmas neesība rada juridisko nenoteiktību uzņēmumiem un iespējamus konkurences izkropļojumus iekšējā tirgū. Tas nozīmē, ka pastāv neaizsargātība saistībā ar ieņēmumu iekasēšanu un trūkumi politikas izpildē. Saskaņā ar Pasaules Tirdzniecības organizācijas noteikumiem ES ir pienākums nodrošināt tiesību aktu muitas jomā vienādu piemērošanu, tostarp attiecībā uz sankcijām par noteikumu neievērošanu.

¹⁶ Bulgārijā, Čehijā, Igaunijā, Īrijā, Kiprā, Latvijā, Polijā, Portugālē un Slovēnijā.

Tāpēc Komisija ierosinās citu pieeju šim jautājumam, ņemot vērā vienprātības trūkumu attiecībā uz Komisijas 2013. gada priekšlikumu Savienības tiesiskajam regulējumam muitas pārkāpumu un sankciju jomā¹⁷.

Komisija ierosina ar dalībvalstu atbalstu projekta grupā izstrādāt atjauninātu visaptverošu ziņojumu par dalībvalstu individuālajām sankciju sistēmām saskaņā ar Savienības Muitas kodeksa 42. pantu. Balstoties uz šo ziņojumu, Komisija izveidos vadlīnijas 42. panta 1. punktā minēto kritēriju piemērošanai valsts sistēmām, proti, sankcijām ir jābūt “iedarbīgām, samērīgām un atturošām”. Šā darba rezultātā noteiktā laikā varētu rasties jauns tiesību akta priekšlikums 2013. gada priekšlikuma vietā.

Darbības 2020.–2022. gadā

- Vadlīnijas par kritērijiem valsts sankciju režīmiem: **2021. gada 4. ceturksnis.**
- Balstoties uz gūto pieredzi saistībā ar vadlīnijām, Komisija lems, vai ir jāierosina tiesību akti attiecībā uz sankcijām par noteikumu neievērošanu: **2022. gads.**

9) Tiesiskais regulējums muitas krāpšanas apkarošanai

Savienības līmenī Regula (EK) Nr. 515/97¹⁸ ir galvenais juridiskais instruments muitas krāpšanas apkarošanai, dalībvalstīm sadarbojoties un apmainoties ar informāciju gan savstarpēji, gan ar Komisiju. Komisija pašlaik veic pilnīgu šīs regulas izvērtēšanu, un galvenais nolūks ir novērtēt, vai šī regula vēl arvien ir piemērota un aktuāla, lai risinātu problēmas, ko rada jauni muitas krāpšanas modeļi. Balstoties uz šīs izvērtēšanas rezultātiem, Komisija lems, vai šī regula ir jāpārskata.

Darbības 2020.–2021. gadā

- Ziņojums par Regulas (EK) Nr. 515/97 izvērtēšanu: **līdz 2020. gada 4. ceturksnim.**
- Novērtēt nepieciešamību atjaunināt Regulu (EK) Nr. 515/97, lai risinātu jaunās problēmas muitas krāpšanas jomā: **2021. gada 1. ceturksnis.**

10) Muitas iesaistīšanās vienotā tirgus aizsardzībā pret tādu produktu importu, kuri ir noteikumiem neatbilstoši un nedroši

2021. gadā stāsies spēkā jauna regula¹⁹ par tirgus uzraudzību un produktu atbilstību noteikumiem, kas ļaus īstenot iedarbīgāku kontroli produktiem, kurus ieved ES. Covid-19 krīze ir atkal izcēlusi draudus, ko rada nelikumīgi produkti, to apliecina vairāki gadījumi, kad dalībvalstīs nonāca bīstami, noteikumiem neatbilstoši vai viltoti aizsardzības līdzekļi no trešām valstīm. Komisija pieņems īstenošanas tiesību aktus ar mērķi padarīt muitas intervences un sadarbību rezultatīvāku, tostarp arī ar stiprinātas riska pārvaldības sistēmas palīdzību, un izstrādās jaunu ES līmeņa saskarni muitas un tirgus uzraudzības sistēmām, lai atbalstītu dalīšanos ar informāciju.

¹⁷ COM(2013) 884 final, 13.12.2013.

¹⁸ Padomes Regula (EK) Nr. 515/97 (1997. gada 13. marts) par dalībvalstu pārvaldes iestāžu savstarpēju palīdzību un šo iestāžu un Komisijas sadarbību, lai nodrošinātu muitas un lauksaimniecības tiesību aktu pareizu piemērošanu (OV L 082, 22.3.1997, 1. lpp., ar grozījumiem).

¹⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/1020 (2019. gada 20. jūnijs) par tirgus uzraudzību un produktu atbilstību un ar ko groza Direktīvu 2004/42/EK un Regulas (EK) Nr. 765/2008 un (ES) Nr. 305/2011 (OV L 169, 25.6.2019., 1.–44. lpp.).

Darbības 2021.–2025. gadā

- Komisija pieņems tirgus uzraudzības regulas īstenošanas aktus ar mērķi risināt ar muitu saistītos aspektus: **sākot no 2021. gada.**
- **Līdz 2025. gadam** Komisija izstrādās jaunu ES līmeņa saskarni, kas savienos Eiropas tirgus uzraudzības informācijas un saziņas sistēmu (ICSMS) un ES vienloga sistēmas vidi muitas jomā.

11) Preferenciālas tirdzniecības nolīgumu darbības uzraudzība

ES preferenciālas tirdzniecības nolīgumi ar citām valstīm ir būtiski, lai atbalstītu ES ražotāju un eksportētāju piekļuvi ārējiem tirgiem, taču tie var izraisīt noteikumu apiešanu, ja netiek ievēroti preferenciālas izcelsmes noteikumi. Komisija turpinās uzraudzīt preferenciālas izcelsmes noteikumu un procedūru īstenošanu un paplašinās tās uzraudzības aktivitāšu tvērumu, attiecinot tās uz brīvās tirdzniecības nolīgumiem, lai aptvertu importu no galvenajām partnervalstīm un ES eksporta intereses. Šī uzraudzība ļaus konstatēt jomas, kurās noteikumus būtu iespējams uzlabot un atjaunināt. Papildus Komisija stiprinās tās rīcībā esošos rīkus, lai uzlabotu sadarbību ar visiem dalībniekiem, jo īpaši priekšrocības saņemošo valstu iestādēm un eksportētājiem, vienlaikus pētot, kā vislabāk panākt saistību izpildi šajā kontekstā. Minēto rīku vidū būs uzlabota piekļuve informācijai, detalizēti norādījumi, tehniskā palīdzība un apmācība.

Galvenais mērķis ir aizsargāt ES pašu resursus, nodrošinot, ka preferences tiek piešķirtas tikai tādiem produktiem, kuriem uz to ir pamatotas tiesības, un vienlaikus garantējot ES produktiem preferenciālu piekļuvi partnervalstu tirgiem.

Darbības, sākot no 2021. gada

- **No 2021. gada** Komisijas dienesti paplašinās preferenciālas izcelsmes noteikumu un procedūru piemērošanas uzraudzību, ietverot brīvās tirdzniecības nolīgumus, un centīsies kopā ar iesaistītajām valstīm atrisināt jautājumus saistībā ar trūkumiem un nepilnībām šo noteikumu un procedūru īstenošanā.
- Nepārprotama spēkā esošo noteikumu un procedūru pārkāpuma gadījumā Komisija sāks diskusijas ar iesaistīto valsti un izmantos preferenciālā nolīguma kontekstā noteiktos mehānismus, lai atjaunotu atbilstību noteikumiem un aizsargātu ES finanšu intereses.

12) Savienības starptautisko sistēmu sadarbībai muitas jautājumos ar svarīgiem tirdzniecības partneriem, īpaši Ķīnu, analīze un stiprināšana, kur nepieciešams

Komisija analizēs un nepieciešamības gadījumā stiprinās Savienības starptautiskās sistēmas sadarbībai un savstarpējai administratīvai palīdzībai muitas jautājumos ar svarīgiem tirdzniecības partneriem un daudzpusējos forumos. Sadarbības un savstarpējās administratīvās palīdzības uzlabošana attiecībā ar Ķīnu ir galvenā prioritāte, ņemot vērā ES un Ķīnas divpusējās tirdzniecības apjomu un jo īpaši e-komercijas sūtījumu eksponenciālo pieaugumu.

Otrā prioritāte Komisijai ir sadarbības ar citiem tirdzniecības partneriem attīstīšana vai uzlabošana, ņemot vērā tādus kritērijus kā pievienošanās perspektīva Eiropas Savienībai, ģeogrāfiskais tuvums un kaimiņvalstis, tranzīta maršruti un ES tirdzniecības intereses. Šīs sadarbības ietvaros attiecīgos

gadījumos tiks izstrādātas tādas iniciatīvas kā muitas dokumentu elektroniskas apmaiņas veicināšana, rīcības plāna par produktu drošību tiešsaistes pārdošanā īstenošana, atbalsts riska pārvaldības un piegādes ķēžu drošības īstenošanā (piem., informācijas apmaiņa starp muitas dienestiem, atzīto komersantu un muitas kontroles savstarpēja atzīšana). Tas varētu ietvert esošo divpusējo nolīgumu pārskatīšanu ar mērķi stiprināt ar izpildi saistītos elementus.

Visbeidzot, pastiprināta muitas sadarbība var dot labumu arī partnervalstīm, veicinot labāku vietējo resursu mobilizāciju šajās valstīs.

Darbības 2020.–2021. gadā

- Ķīna: ES **pirms 2020. gada beigām** ir jāvienojas ar Ķīnu par jaunu stratēģisko sistēmu muitas sadarbībai 2021.–2024. gadā. Līdztekus tam Komisija izvērtē esošo muitas sadarbības un savstarpējās administratīvās palīdzības nolīgumu ar Ķīnu, lai konstatētu, vai ir jālūdz sarunu norādes nolīguma pārskatīšanai.
- 2020. gada beigās Komisija sāks Savienības sistēmas starptautiskai sadarbībai un savstarpējai administratīvai palīdzībai muitas jautājumos visaptverošu analīzi, lai ierosinātu iespējamus vispārīgus vai konkrētus / tvēruma uzlabojumus **2021. gadā**.

d) Muita, kas darbojas vienoti

13) Sadarbības uzlabošana starp muitas dienestiem un drošības un robežpārvaldības iestādēm un sinerģiju vairošana starp to informācijas sistēmām

Ir obligāti jānovērš nepilnības starp muitas informācijas sistēmām un citām informācijas sistēmām, kas paredzētas ES ārējo robežu aizsardzībai un iekšējās drošības uzlabošanai. Mērķis ir novērst drošības un cita veida riskus uz robežām visu iedzīvotāju labā, atbalstot jaunus sadarbības modeļus un salīdzinot datus, lai nodrošinātu saskaņotas, nākotnes prasībām atbilstošas darbības dažādajās kompetentajās iestādēs un novērstu ziņošanas prasību dublēšanos.

Komisijas dienesti jau izstrādā sadarbības sistēmu drošības, robežu un migrācijas pārvaldības informācijas sistēmām. Komisijas organizētā dalībvalstu drošības, robežpārvaldības un muitas ekspertu grupa ir pabeigusi šo sistēmu un muitas sistēmu sadarbības sākotnējo novērtējumu drošības un tās risku novērtēšanas jomā. Šajā novērtējumā jo īpaši tiek ieteikts sasaistīt Šengenas Informācijas sistēmas (SIS) un Eiropola datus ar muitas Importa kontroles elektronisko sistēmu (ICS2), kas sāks darboties trijos posmos laikposmā no 2021. līdz 2024. gadam. Saskaņā ar ekspertu viedokli šo sistēmu sadarbība uzlabotu drošības risku pārvaldību. Sekojot ekspertu ieteikumiem, Komisija uzdos veikt priekšizpēti, lai novērtētu šo triju sistēmu sadarbības iespējas un ar to saistītos finanšu, operatīvos, tehniskos un juridiskos jautājumus, tostarp datu aizsardzības un konfidencialitātes jomā. Būtu jāizpēta arī sinerģijas starp muitas elektroniskajām sistēmām, kas nav ICS2, un drošības un robežpārvaldības iestāžu sistēmām.

Darbība 2021.–2024. gadā

- **Līdz 2021. gada beigām** ir jāpabeidz priekšizpēte par sadarbības attīstīšanu starp Šengenas Informācijas sistēmu, Eiropola datiem un muitas Importa kontroles elektronisko sistēmu (ICS2) ar mērķi pabeigt šo sistēmu sasaistīšanu līdz ICS2 galīgajai ieviešanai (**2024**).

14) Muitas savienības darbības rezultāti

Komisija strādā, lai formalizētu tās rīku gada un ceturkšņa informācijas ievākšanai no dalībvalstīm par muitas procesu datiem, vienlaikus izvairoties no ziņošanas pienākumu dublēšanās citās ar muitu saistītās politikas jomās. Brīvprātība pašreizējā “muitas savienības darbības rezultātu” datu vākšanā rada zināmus trūkumus procesā un arī izraisa jautājumus par datu kvalitāti. Visaptverošāka ziņošana uzlabotu salīdzinošo novērtēšanu un vēlāk dažādo jurisdikciju prakses tuvināšanu; tāpat tā sniegtu būtisku apkopotu informāciju, kas vairotu analītiskās spējas risku novērtēšanā. Tiesiskais regulējums palīdzētu homogenizēt datu vākšanas praksi valsts līmenī, tā uzlabojot galveno darbības rādītāju izmantošanu un palīdzot novērtēt muitas politikas lēmumu ietekmi. Tomēr tiesiskā regulējuma nepieciešamība un iespējamās alternatīvas vispirms ir rūpīgi jāizskata.

Darbība 2021. gadā

- Izvērtējums par to, vai konkrēta tiesiskā pamata neesamība periodiskai ziņošanai par muitas savienības darbības rezultātiem ir kavējusi muitas savienības darbību, ir jāveic Savienības Muitas kodeksa īstenošanas starpposma novērtējuma ietvaros **līdz 2021. gada beigām**.

15) Dalībvalstu labāka aprīkošana ar modernām un uzticamām muitas kontroles iekārtām

Nākamās daudzgadu finanšu shēmas (DFS) ietvaros, kura būtu jāpieņem līdz 2020. gada beigām, Komisija ir ierosinājusi finanšu instrumentu²⁰ svarīgu, ultramodernu un uzticamu muitas kontroles iekārtu (piem., rentgena aparātu, skeneru, pārnēsājamu ierīču, numura zīmju automātiskās atpazīšanas sistēmu un laboratorijas aprīkojuma) iegādei, apkopei un modernizēšanai.

Modernu un uzticamu iekārtu pieejamība palīdzēs risināt tādus trūkumus saistībā ar preču ieviešanu muitas teritorijā un izvešanu no tās, kuri kaitē ES finanšu interešu, drošības un drošuma aizsardzībai, kā arī nodrošināt ekvivalentu muitas kontroles līmeni nākotnē. Ierosinātais instruments ir atbilde uz dalībvalstu biežajiem lūgumiem pēc finansiāla atbalsta šādu iekārtu iegādei. Tāpēc ir būtiski, lai Eiropas Parlaments un Padome pēc iespējas drīzāk vienotos par Komisijas priekšlikumu radīt finansiālā atbalsta instrumentu muitas kontroles iekārtām, lai nodrošinātu līdzvērtīgus muitas kontroles rezultātus dalībvalstīs.

Darbība 2021. gadā

- Ja finanšu instruments tiks pieņemts, Komisija un dalībvalstis, **sākot no 2021. gada**, izmantos programmu, lai nodrošinātu ekvivalentus muitas kontroles rezultātus.

16) Rīcības programmā muitas nozarei (DFS 2021.–2027. gadam) paredzēto sadarbības mehānismu izmantošana un padziļināšana

Nākamās daudzgadu finanšu shēmas (DFS), kas būtu jāpieņem, vēlākais, līdz 2020. gada beigām, ietvaros rīcības programmas muitas nozarei mērķis²¹ ir atbalstīt muitas savienības darbību un modernizāciju, tostarp nolūkā stiprināt iekšējo tirgu. Nolūks ir veicināt sadarbību starp valstīm, kas

²⁰ COM(2018) 474 final, 12.6.2018.

²¹ COM(2018) 442 final, 8.6.2018.

piedalās programmā, to muitas dienestiem un ierēdņiem. Ir ļoti svarīgi uzlabot un paplašināt šo sadarbību.

Pēdējos gados dalībvalstis ir izrādījušas pieaugošu interesi par padziļinātu operatīvo sadarbību starp muitas dienestiem, balstoties uz ģeogrāfisko novietojumu vai konkrētiem tematiem un izmantojot ekspertu komandu pakalpojumus, kas ir viens no programmas rīkiem. Šķiet, ka pastāv patiesa vēlme un nepieciešamība paplašināt šādu operatīvo sadarbību, ietverot tādas jomas kā e-komercija un piesaistot vairāk valstu.

Ir jāstiprina arī muitas profesiju prestižs, lai piesaistītu labākos darbiniekus darbam muitā, un ir jāveido vienota pieeja apmācībai, lai cita starpā samazinātu izmaksas. Idejas, ko izskatīt šajā kontekstā, varētu būt “mobilitātes” programma, kas ļautu muitas ierēdņiem strādāt jebkur ES, balstoties uz kvalifikāciju savstarpējo atzīšanu, kā arī ES mēroga kopēja apmācība un cilvēkresursu attīstīšana muitas vajadzībām, nepieciešamības gadījumā sadarbojoties ar citām aģentūrām, piemēram, CEPOL²².

Programmas “Muita” darbības var papildināt ar tehnisko atbalstu dalībvalstu muitas administrācijām saskaņā ar Tehniskā atbalsta instrumentu 2021.–2027. gadam.

Darbība, sākot no 2021. gada

- **No 2021. gada (līdz 2028. gadam)** Komisija mudinās dalībvalstis pastiprināti un iespējami plaši izmantot operatīvās sadarbības un cilvēkresursu attīstīšanas iespējas, ko piedāvā muitas programmas rīki.

17) Muitas savienības viedāka pārvaldība

Dažos pēdējos mēnešos, reaģējot uz Covid-19 pandēmiju, Komisija ir pieņēmusi vairākas tiesību aktu izstrādes darbības un publicējusi vadlīnijas par tiesību aktu interpretāciju, lai palīdzētu muitas dienestiem un tirgotājiem krīzes laikā. Turklāt plānotajā Savienības Muitas kodeksa izvērtēšanā Komisija centīsies noskaidrot, vai kodekss ir pietiekami elastīgs, lai risinātu ar muitas pārvaldību saistītās formalitātes krīzes laikā. Tomēr ir izskanējuši ierosinājumi, ka ir nepieciešami risinājumi papildus minētajam kodeksam. Tāpat pastāv vēlme turpināt diskusijas pēc nākotnes plānošanas projekta par saistīto jautājumu — kā nodrošināt, lai muitas savienība būtu labāk sagatavota nākotnei.

Ņemot vērā šīs norises, Komisija ierosina izveidot dalībvalstu un ieinteresēto personu pārdomu grupu muitas programmas ietvaros, lai apsvērtu, kā padarīt muitas savienību viedāku, elastīgāku, tehnoloģiski progresīvāku un noturīgāku pret krīzēm. Izskatāmās idejas varētu ietvert šādus aspektus: veidi, kā labāk prognozēt problēmas un sagatavoties tām, ātras reaģēšanas mehānismi, no Covid-19 krīzes gūtās mācības, kā arī izpēte, kā vislabāk nodrošināt, ka muitas savienība sasniedz savus mērķus.

Turklāt, iespējams, ir pienācis laiks apsvērt operatīvākas sistēmas izveidi muitas aktivitātēm. Ņemot vērā Līgumā noteiktos ierobežojumus par atsevišķu pilnvaru nodošanu aģentūrai, varētu izpētīt iespējas, ko piedāvā aģentūras struktūra. Šajā nolūkā noteiktajā laikā Komisija sāks ietekmes novērtējumu, lai noteiktu, vai ES muitas aģentūra (vai nu jaunizveidota, vai kā daļa no jau pastāvošas

²² Eiropas Savienības Tiesībaizsardzības apmācības aģentūra.

aģentūras) ar atbilstošām pilnvarām ļautu īstenot labāku un saskaņotāku atbildes reakciju krīzes situācijā, uzraudzīt tendences un modeļus un konstatēt nepilnības.

Papildus tam ietekmes novērtējumā Komisija centīsies noskaidrot, vai aģentūra sniegtu iespēju pārvaldīt, glabāt, labāk attīstīt un rezultatīvāk dalīties ar datu analītikas rezultātiem, kas palīdzētu visām dalībvalstīm riska pārvaldībā un krāpšanas apkarošanas aktivitātēs, kā arī vai aģentūra palīdzētu nodrošināt iedarbīgas un vienotas riska pārvaldības pieejas piemērošanu visā ES muitas teritorijā. Novērtējumā arī tiktu noskaidrots, vai muitas elektronisko sistēmu pārvaldība, izstrāde un uzturēšana tiktu uzlabota, ja tas būtu ES aģentūras pārziņā, tā samazinot izmaksas, kas rodas, dalībvalstīm šīs sistēmas finansējot individuāli. Komisija arī novērtēs, vai aģentūra varētu nodrošināt formālu struktūru dalībvalstu sadarbībai muitas kontroles jomā un starpvalstu ātras reaģēšanas ekspertu komandām vajadzības gadījumā, kā arī palīdzētu popularizēt muitas profesijas un samazināt apmācības izmaksas dalībvalstīm, izmantojot mobilitātes programmas un kopēju apmācību. Lemjot, vai aģentūras izveide būtu pareizā izvēle, būtu rūpīgi jāapsver sinerģijas un iespējamā pārklāšanās ar esošajām tiesībaizsardzības aģentūrām.

Darbības 2021.–2023. gadā

- Dalībvalstu un ieinteresēto personu pārdomu grupa prognozēšanas un krīzes pārvaldības jautājumos sāks darboties **2021. gada sākumā**.
- 2022. gadā Komisija sāks ietekmes novērtējumu, kas ir jāpabeidz **līdz 2023. gadam** un kurā tiks izskatītas priekšrocības un trūkumi aģentūras pieejas izmantošanā attiecībā uz vairākām muitas sadarbības jomām, lai izlemtu, vai ierosināt aģentūras izveidi nākamās daudzgadu finanšu shēmas ietvaros.

V. Secinājums

Šajā rīcības plānā ir izklāstīti ambiciozi darbību kopumi, kuru mērķis ir nodrošināt saskaņotāku un spēcīgāku muitas savienību, reaģējot uz vajadzībām četrās intervences jomās: riska pārvaldība, e-komercija, noteikumu ievērošana un muitas savienība, kas darbojas vienoti. Komisija ir izstrādājusi šo darba plānu laikposmam līdz 2025. gadam, ņemot vērā dalībvalstu un ieinteresēto personu viedokļus, kas pausti dažādos konsultāciju formātos, kuri aprakstīti šajā paziņojumā. Plāns atbilst ilgtermiņa redzējumam par muitas savienību, kas tika izstrādāts prognozēšanas projekta ietvaros, un tajā tiek atzīta Covid-19 krīzes ietekme uz muitas dienestiem un uzņēmējiem.

Darbības centrā būs ES līmeņa datu analītikas spēju pievienošana, lai atbalstītu visas dalībvalstis saistībā ar riska analīzes veikšanu un paplašinātu muitas kontroles rezultativitāti. Mērķis ir atbalstīt un stiprināt dažādus riska pārvaldības un kontroles aspektus, lai nostiprinātu visu struktūru, samazinātu izmaksas dalībvalstīm un vēl vairāk atvieglotu likumīgu tirdzniecību.

Būtiski ir uzsvērt, ka dažu ierosināto darbību apjoms un iespējamība būs atkarīga no galīgajiem sarunu rezultātiem par nākamo daudzgadu finanšu shēmu — gan no administratīvā, gan darbības budžeta viedokļa. Tāpat ir svarīgi norādīt, ka nozīmīga loma šajā procesā būs dalībvalstīm, turklāt tām būs jānodrošina nepieciešamie resursi valsts līmenī. Ja šie nosacījumi netiks izpildīti, nebūs iespējams īstenot visas minētās darbības.

Komisija vēlas turpināt ar dalībvalstīm apspriest veidus, kā padarīt muitas savienību viedāku, elastīgāku un noturīgāku pret krīzēm. Vidējā termiņā Komisija vēlas apsvērt ideju par muitas

aģentūras izveidi, lai padarītu muitas savienības pārvaldību rentablāku un efektīvāku, novērstu izmaksu dublēšanos starp dalībvalstīm un nodrošinātu rezultatīvāku un ātrāku atbildes reakciju krīzes situācijās.

Komisija aicina Eiropas Parlamentu un Padomi atbalstīt šo rīcības plānu.

PAPILDINĀJUMS. Darbību saraksts un hronoloģisks pārskats

2020. gads

1. Kopējās analītikas spējas — datu analīze, lai konstatētu tendences, izmantojot ES muitas uzraudzību: turpinās.
2. Vienloga sistēmas vide muitas jomā — tiesību akta priekšlikums: 2020. gada 4. ceturksnis.
3. Regulas (EK) Nr. 515/97 pārskatīšana saistībā ar krāpšanas novēršanu muitas jomā: 2020. gada 4. ceturksnis.
4. Ķīna — starptautiskā sadarbība; jauna stratēģiskā sistēma sadarbībai ar Ķīnu: 2020. gada beigas.
5. Uzsākt analizēt Savienības sistēmu starptautiskai sadarbībai muitas jautājumos: 2020. gada beigas.

2021. gads

1. Kopējās analītikas spējas — muitas uzraudzības datu izmantošana, lai atbalstītu Savienības tarifu pareizu īstenošanu.
2. Pārskatītā riska pārvaldības stratēģija: 2021. gada 2. ceturksnis.
3. Novērtēt nepieciešamību atjaunināt Regulu (EK) Nr. 515/97, lai risinātu problēmas saistībā ar krāpšanas novēršanu muitas jomā: 2021. gada 1. ceturksnis.
4. AEO programma — iespējams tiesību akta priekšlikums par precīzākiem uzraudzības pienākumiem: 2021. gada 2./3. ceturksnis.
5. AEO programma — atjauninātas vadlīnijas: 2021. gada 2./3. ceturksnis.
6. Savienības Muitas kodeksa starpposma novērtējums: 2021. gada 4. ceturksnis.
7. Tirgus uzraudzības regula — īstenošanas akti attiecībā uz muitas aspektiem: sākot no 2021. gada.
8. Preferenciālas tirdzniecības nolīgumi — uzraudzības stiprināšana: sākot no 2021. gada.
9. Iespējami uzlabojumi saistībā ar starptautisko sadarbību un savstarpējo administratīvo palīdzību muitas jautājumos, balstoties uz analīzes rezultātiem: jāsāk 2021. gadā.
10. Muitas savienības darbības rezultāti — to problēmu izvērtējums, kuras rodas juridiskā pamata trūkuma dēļ: 2021. gada beigas.
11. Kopēja sankciju sistēma — vadlīnijas: 2021. gada 4. ceturksnis.
12. Muitas kontroles iekārtas: darbs iekārtu finansēšanas kontekstā jāsāk 2021. gadā.
13. Jauna muitas rīcības programma: pastiprināta sadarbība jāsāk 2021. gadā.
14. Uzsākt analizēt e-komercijas ietekmi uz muitas nodokļu iekasēšanu / vienlīdzīgiem konkurences nosacījumiem.
15. Pētījums par sadarbību starp muitas un robežkontroles sistēmām: 2021. gada beigas.
16. Pārdomu grupa par prognozēšanas / krīzes pārvaldības jautājumiem: darbības sākšana 2021. gada sākumā.

2022. gads

1. Muitas piekļuve *Eurofisc* nodokļu datu centram.
2. Kopēja sankciju sistēma — pārdomas par tiesību aktiem.

2023. gads

1. Kopējās analītikas spējas — sākt kombinēt muitas uzraudzības datus ar datiem no citām jaunām un esošām elektroniskām sistēmām; ICS2 analītika par datiem, kas pasta operatoriem, kurjerpasta piegādes pakalpojumu sniedzējiem un kravu gaisa pārvadātājiem ir jāsniedz pirms kravu iekraušanas un pirms kravu ierašanās.

2. Muitas pienākumi e-komercijas platformām — priekšlikums par ziņošanu: 2023. gada 1. ceturksnis.
3. Muitas aģentūra — ietekmes novērtējuma pabeigšana.

2024. gads

1. Kopējās analītikas spējas — *ICS2* analītika par datiem, kas jūras, autoceļu un gaisa pārvadātājiem un loģistikas pakalpojumu sniedzējiem ir jāsniedz pirms kravu iekraušanas un pirms kravu ierašanās.
2. Sadarbība un sadarbība ar drošības un robežpārvaldības iestādēm — hronoloģisks pārskats attiecībā uz sasaistīšanu (saskaņā ar *ICS2* galīgo īstenošanu).
3. Muitas piekļuve PVN maksājumu datiem.

2025. gads

1. Jauna saskarne, kas savieno tirgus uzraudzības sistēmu (*ICSMS*) un ES vienloga sistēmas vidi muitas jomā.